

Игва времето на делата!

Драги приятели, граждани на областния град Русе! Разрешете ми преди всичко да ви благодаря за тази изключителна среща! Разрешете ми също вместо встъпителни думи да споделя с вас кратки размисления насаме.

Дойде ред българският народ отново да празнува своята победа на надеждата — без предварителни програми, без дирижиран оптимизъм, без мобилизиращи лозунги и портрети на приживе канонизирани ръководители. Една победа, която поставя на изпитание всичко — идеи, принципи, характери, съдби, хора. И най-суровото изпитание на победителя е властта да ръководиш, но и да изпълняваш, силата да рушиш, но и да постигаш, възможността да имаш всичко, но да вземеш толкова, колкото заслужаваш. Това означава преди всичко равностойност за това, което сме постигнали, за това, което сме проигрвали, за това, което сме събрали, за това, пред което сме отговорни. Правила сме радостни и розови равностойности, много положителни и малко отрицателни. Правила сме угод-

Встъпително слово на проф. Светлин

РУСЕВ на срещата-разговор с русенската общественост

ни за нас и неудобни за враговете равностойности. Правила сме ги в името на идеята, ги мислели сме слабости и недогадки. Изобщо с годините опитът с равностойностите се увеличаваше. Увеличаваша се крачките напред, нещо повече — крачките ставаха все по-големи, но пътят не се скъсяваше. Успехите се умножаваха, но резултатите намаляваха. Растяха претенциите, но покритието им с делата беше като омалаята дрешка от детските години — или ръкавите, или крачолиите й бяха къси. Желанията бяха порасли, а палтенцето, с което ги покривахме, беше износено, окъсано и овехтяло. Малкото желание беше станало голямо, яко и здраво като преждевременно израсъл пубертетен юнак, из който не само палтенцето беше окъсано, но и някои други не-

ща не достигаха. И преди да запитахме другите, естествено е всеки насаме със себе си, по-точно срещу себе си да се запита: дали сме правили това, което сме мислили, дали мислим това, което чувстваме, изобщо дали сме запазили здрави и чисти сетивата, обикновените нормални човешки сетива, които ни правят хора. Като че ли бяхме забравили да бъдем истински, такива, каквито сме, обикновени, но различни. Толкова време марширувахме под строй по гладки и широки улици, а сега, когато дойде ред да вървим нормално, дали не сме забравили, че улиците са стръмни и трудни и не стават за празнична манифестация?

Досега беше лесно — празничните манифестации се плашеха от неравните пътища и затова почти винаги мина-

ваха гладко, стига да не вали. Стига да не вали, защото завали ли, плакатите се разкъсваха, боята протичаше мръсна и разплакана, книжните портрети се разпадаха и от икони ставаха обикновена мокра хартия, която след време вятърът отвяваше нанякъде. Хората се разбягваха и на площадите оставаха само омачкани цветя, хартия, захвърлени дървени рамки, спукани шарени балони. И децата, които радостно шляпаха през локвите, без да се страхуват, че ще се разкиснат, защото са истински.

Да, досега беше лесно, стига да не вали. Но! отсега нататък нито слънцето, нито дъждът ще ни помогнат. Спомням си, някога в детските години изпълвахме на Девети септември стенвестниците с една голяма девятка, от която се спускаше нещо като разкъсани окови. Оттогава ми е останала представата за свободата с разкъсаните окови.

Сега, когато всеки един от нас има малко или много свой

ИДВА ВРЕМЕТО НА ДЕЛАТА

(Продължение от стр. 1)

път и свой облик, ступените окови като че ли останаха спомен. А в живота, отхвърлили един окови, като че ли побързахме да си сложим други, не по-малко тежки. Оковите на спокойствието и положенето, на брачните и извънбрачните връзки, оковите на пирицата, на мързела и глупостта, оковите на ласкателството и подлостта, оковите на мнителността и подозрителността, оковите на шибло и на килието... Уж бяхме много свободни, а всъщност зависими от всичко и най-много от собствените си окови.

Преди малко повече от две години, през септември 1987 година, увлечен от общата илюзия за премахване на празничните манифестации, си позволих с тези думи да поздравя служителите на Националната художествена галерия. Искаше ми се да вирам, че започваме да се събуждаме и да разговаряме свободно за истинските неща. Уви, поредната надежда за премахване на манифестациите и на така наречените атрибути на властта се окача една от поредните илюзии. Тревогата, апатията и страхът се бяха вселили между нас заедно с отровата, която разяждаше умовете, заедно с големите думи и нищожни дела.

И преди да дойдат големите митинги в София и в ця-

лата страна, преди да започне еуфорията на освободена човешка енергия, на русенския площад майките с колички, трудно дишащите работници, ученици и студенти, хората, които бяха свикнали на общания, потърсиха отговорността на властта. Но тя не беше свикнала да разговаря нормално, не знаеше какво е диалог, защото години водеше само монолози. Разстоянието беше огромно, не просто между хората и властта, а между идеята и нейното осъществяване в живота, между сладките думи и горчивите плодове. Русенци изстрадаха правото си да бъдат свободни, но днес свободата отново е на изпитание. Дали ще я издигнем като празник на човечността и духовността или отново ще присъстваме на нейния упадък — то ва зависи от всеки един от нас, от това какво ще направим. Целта никога не е оправдавала средствата, но чистите средства винаги са служили на чисти цели.

Не знам дали си даваме напълно сметка какво става, какво постигна нацията, каква надежда за бъдещето донесе този дългоочакван десетти ноември. Говореше се за демокрация, но от позиция на сплата. Говореше се за гласност, но само в рамките на зловещата политическа иконография. Говореше се за законност, но при всички случаи властта беше над закона. Към всичко това се прибави „В името на човека“, но грижата за човека беше преди всичко грижа за негово то послушание и покорност.

Днес не само сме свидетели на това, което става в Съветския съюз, Полша, Унгария, ГДР, Чехословакия, но

сме и участници в истинското демократизиране, поточно — очовечаване на социализма. Прогнозите на някои западни специалисти, че тъй като в България нямало демократични традиции, истинското преустройство вероятно ще се забави, бяха опровергани. А и самите ние всички бяхме изненадани от зрелостта на нацията за истински граждански свободи. Новото ръководство направи стъпки, които ни дават надежда за необратимост на процесите. Всички съзнаваме, че това е само началото, но без него не можеше да се направи никаква крачка напред. Заедно с това е ясно, че тази крачка ще направим всички заедно и всеки в своята пътека, колкото и да е стръмна тя понякога. И тук няма място за кестови и цехови деления, човек е свободен истински само когато е човешки задължен. В мига, когато се спуска да решава с меч исторически задачи, човек става ужасен. Ние сме свидетели докъде доведе използването на меча за решаването на духовни и социални проблеми. Днес ние имаме тъжния опит на една измислена, извънчовешка духовна система, имаме прекалено много поуки и грешки, лични и колективни. Но ние имаме и отговорността на граждани, имаме възможност да творчески да докажем съзидателната сила на свободния дух и правото да търсим себе си с всеобща съхранена надежда. За една истинска България, с равни възможности за изява. Идва времето на делата, времето на обикновените човешки дела на тези, които тежат с труда си, с таланта си, със справедливостта и добрината си.